

ביאורים בספר התניא

ביאורים והעשרת ההתבוננות בספר התניא

לפי סדר השיעור היומי

ערוכים מכל כתבי כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש שליט"א מה"מ

יום א (יד אדר"ר)

"[וגם כשמתגברת בו נפשו האלהית לעורר האהבה לד' בשעת התפלה אינה באמת לאמיתו לגמרי מאחר שחולפת ועוברת אחר התפלה כנ"ל ספי"ג]"

ענין הנצח הוא שכאשר האהוי"ר מתעלמים אצלו לאחר התפלה (כפי שרואים גם בעובדי הוי' כדבעי שלאחרי התפלה מתעלמים האהוי"ר), אזי צריך לעורר בחינת הנצח שבנפשו, שלא יתפעל משום מניעות, שכל המניעות לא יהיו נוגעים לו (עס זאל אים ניט אָנרירן) כלל, ויעבוד עבודתו בלי שום שינוי כלל, ועי"ז הוא בונה את מדת הנצח שלמעלה, נצח ישראל לא ישקר, ואני הוי' לא שניתי.

(סה"מ תשי"ט עמ' ק)

יום ב (יג אדר"ר)

"או שרוצים להעלותו לתשובה עילאה יותר מעומקא דלבא יותר"

ישנם ענינים כאלו שלפי ערך מעמדו ומצבו בהוה אינם נחשבים לענין של חטא כלל, ואדרבה, זהו אופן עבודתו. אבל כאשר מתעלה למעמד ומצב נעלה יותר שאז נדרשת ממנו עבודה נעלית יותר – הרי הוא מכיר ומרגיש שענינים אלו שבדרגתו הקודמת נחשבו לענינים רצויים, הנה לגבי דרגתו הנעלית נחשבים הם לענין של חטא כו', ועד שצריך לבקש סליחה ומחילה כו'.

(התוועדויות תשמ"ב ח"א עמ' 98, 97)

יום ג (יד אדר"ר)

"ישים אל לבו לקיים מאמר זה"ק להיות ממארי דחושבנא וכו'"

כדי שעבודת התשובה תהי' באופן המתאים – צריך האדם לערוך "חשבון צדק" אמיתי, ולדעת מה החסיר בעבודתו לקונו.

ומובן שכדי שה"חשבון צדק" יהיה באופן המתאים – לא מספיק מה שיודע כיצד היתה אופן עבודתו כו', אלא הוא צריך גם להתבונן באופן עבודתו ביחס למצוה המצוות, היינו, התבוננות בגדולותו של הקב"ה שהוא מצוה המצוות.

דהנה, אינו דומה חסרון בשלימות קיום ענין שלא נצטווה בו (אלא עושה זאת מצד חיוב שכלו וכיו"ב), לחסרון בשלימות עבודה שנצטווה בה, ועד"ז מובן שגודל החסרון בענין זה תלוי לפי ערך חשיבותו של המצוה – אם המצוה היא אדם חשוב, אדם חשוב ביותר וכו', או שהמצוה היא מלך מלכי המלכים הקב"ה! ועפ"ז מובן שכדי שה"חשבון צדק" יהי' באופן המתאים – צריכה להיות עבודת התשובה בד בבד עם התבוננות בגדולת הקב"ה. ועד"ז מ"ש בשו"ע שקודם התפלה צריך האדם להתבונן בגדולת הא-ל ובשפלות האדם. והנה, לתועלת ההתבוננות דרוש שהאדם יהי' ביחידות, ללא כל ענינים המבלבלים כו', ואז יכול הוא להתבונן כדבעי.

(התוועדות תשמ"ב ח"א עמ' 51)

יום ד (טו אדר"ר)

"מפני שישראל עצמן הם מאמינים בני מאמינים"

גם חסידי אומות העולם מודים במציאות הבורא. אבל אצלם אין זו אמונה, אלא ענין המוכרח מצד השכל. כאשר מתבוננים במציאות העולם, הנה מצד הכלל אין דבר עושה את עצמו, באים לידי הכרה, שישנו מי שברא את העולם ומנהיג אותו.

וכיון שבעצם לא מונח אצלם אלקות, אלא שמציאות העולם מביאה אותם לידי הודאה באלקות, הרי גם ההודאה שלהם היא רק עד כמה שהעולם מכריח זאת, כלומר, במדה זו שאלקות שייך לעולם ומצומצם בלבושי הטבע. על למעלה מהעולם והטבע – אינם מודים.

אבל האמונה של בני ישראל באה לא מצד העולם. בני ישראל קשורים בעצם עם אלקות, ובמילא מונח אצלם האלקות. כשם שאומות העולם ענינם – עולם, כך בני ישראל ענינם הוא אלקות. ובמילא אין בזה הגבלות הטבע, ומונח אצלם בפשיטות גם אלקות שלמעלה מהטבע.

וכמבואר בחסידות החילוק בין אמונת אומות העולם לאמונת ישראל, שאמונת ישראל היא בשם הוי', הי' הוה ויהי' כאחד, למעלה מהטבע. והאמונה של אומות העולם היא בשם אלקים, בגימטריא הטבע. וכפי שאמרו פרעה והחרטומים: "לא ידעתי את הוי'", "אצבע אלקים היא".

להבהרת הדברים: בכל ענין שבעולם – מחפש אינו-יהודי את הטבע שבדבר, מלבד כאשר רואה נס גלוי שאין לו שום מקום בטבע, מוכרח הוא להודות שזהו דבר אלקי. וגם אז, עד כמה שיכול – ברצונו להלביש זאת בלבושי הטבע. אבל יהודי, להבדיל, בכל דבר שרואה, מחפש מיד את האלקות שבזה.

וכשם שאינו-יהודי, אפילו בנס גלוי מחפש הוא בכל מיני השתדלות להסביר שזהו מצד הטבע – הרי ההיפך הוא אצל יהודי, שאפילו בענין שלכאורה הוא לגמרי מצד הטבע, נעמד הוא בתוקף של "עם קשה עורף" וטוען: אין זה מצד הטבע אלא מצד אלקות.

וכפי שדובר בפירוש דברי הירושלמי "מאמין בחי העולמים וזורע": אע"פ שהכל יודעים שע"פ טבע כאשר זורעים גרעין באדמה אזי נעשית הצמיחה – הרי יהודי לא יסמוך על זה; הוא לא יטול גרעין ויכניסנו באדמה, לקלקל דבר בידים, בגלל שמצד חוקי הטבע צריך לצמוח; חוקי הטבע אינם אמינים אצלו דיים שבגללם יקלקל דבר בידים. הטעם לכך שזורע, הוא, בגלל שמאמין בחי העולמים ובוטח בו שזריעתו תצמיח ותתן פירות.

(התוועדות תשי"ז ח"ב עמ' 239 – 237)

יום שב"ק (יח אד"ר)

פרק ל

"כגון בעבודת התפלה בכוונה לשפוך נפשו לפני ה' בכל כחו ממש עד מיצוי הנפש"

ענין התפלה הוא עד מיצוי הנפש (כדאיתא בספרי), באופן דבכל מאדך, שהו"ע היסח הדעת שלמעלה מטו"ד.
(סה"מ תשי"ט עמ' עט)

✱

יכולים להתפלל, אבל התפלה לא תהי' נרגשת אצלו, ולא תפעל על עניני החולין שלו שיהיו כדבעי. וזהו עיקר הכוונה ד"בא אל התיבה" – לא להשאר בתיבה, אלא לצאת לאח"ז לעולם ולעשות את העולם דירה להקב"ה.

אבל כדי שהתפלה תפעל על כל היום, צריכה להיות התפלה באופן כזה, שבשעת התפלה אינו יודע כלל מציאות העולם; בשעה זו הוא מופשט לגמרי מהעולם, ויודע רק אלקות, ולאחרי כן, לאחר התפלה, כשיוצא לעולם – הרי זה כמו אצל נח – "עולם חדש ראה".

וע"ד המסופר אודות הבעש"ט, שקודם התפלה ה' מתבונן האם לאחר התפלה ישאר חי בגופו. הוא לא ה' בטוח בכך, מצד ה"כלות הנפש" שהיתה אצלו בעת התפלה.

וכדי שהתורה והתפלה יהיו כדבעי – צריך להיות "ויסגור ה' בעדו", העזר והסיוע מלמעלה. וכדי לקבל את העזר שמלמעלה, הרי זה ע"י ההתעסקות עם הזולת, שאז – כמארז"ל על הפסוק "מאיר עיני שניהם הוי'", שגם אצלו נעשה אור, ואז הענין ד"בא אל התיבה" הוא כדבעי.

(התוועדויות תשי"ז ח"א עמ' 159)

✱

תפלה היא יסוד העבודה דכל היום (שהרי זוהי התחלת כללות עבודת היום), ותופסת את כל האדם "עד מיצוי הנפש" כלשון הספרי.

(התוועדויות תשי"ז ח"ב עמ' 125)

והענין בזה, דהנה, העצה לטמטום הלב היא כמאמר הזהר אעא דלא סליק ביה נהורא מבטשין ליה, גופא דלא סליק ביה נהורא דנשמטא מבטשין ליה וינהיר, והיינו עי"ז שיתבונן במעמדו ומצבו במה הוא מונח (אין וואס ער ליגט), אשר כל ענינו הוא רק באכילה ושתיה, והוא כבהמה ממש שכל ענינה הוא באכילה ושתיה ואינה יודעת מענין אחר כלל, וכל החילוק אינו אלא שהבהמה אוכלת חציר (היי) והוא אוכל מאכלים אחרים, אבל כל ענינו ועסקו הוא באכילה ושתיה או איך להשיג עניני האכילה ושתיה, וא"כ הרי הוא כבהמה ממש, תמורת זה שהיה צריך לזכך את עצמו ולהגיע לאיזה מדריגה (האלטן באַ אַ מדריגה). והגם שמבואר בכ"מ, וגם במאמר הקודם, שהעבודה לא צריכה להיות בשביל עצמו, כדי לגלות אור בנפשו, כי אם בדרך קבלת עול, לעשות נח"ר לו ית', מ"מ, הנה בתחילת העבודה, ובפרט בכדי לינצל מהרע, יכול לעשות חשבון בנפשו שהוא צריך לעלות במדריגות כו', כמבואר בענין ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית כו' ומעטרא ליה כי סאסא לשבולתא. וזהו"ע מבטשין ליה, שע"י ההתבוננות במעמדו ומצבו יתמרמר מאד בנפשו, דמרירות זו היא בחלל השמאלי, ועי"ז הנה אח"כ תהיה שמחה בנפשו בחלל הימני, ויהיה לו לב בשר. ויש עוד עצה לטמטום הלב, והיא ע"י ההתבוננות בענינים נעלים, והיינו, דמאחר שבמוחו הוא משיג השגה אלקית ונקלטת אצלו ההשגה, אלא שלבו הוא מטומטם, אבל במוחו שייך הוא להשגה, לכן כאשר יתבונן בהפלאות אוא"ס ובענינים נעלים בכלל, הנה ריבוי האור יבקע (עס וועט דורכשפאַלטן) גם את לב האבן, והיינו שע"י הדעת שהוא מפתחא דכליל שית יתקן את מדותיו עכ"פ בנוגע למחשבה דיבור ומעשה. ויש עוד עצה לטמטום הלב,

והו"ע אמירת אותיות התורה, דתורה אור היא בחינת החכמה, הנה אור החכמה דתורה יגיע גם בלב האבן, שגם לב האבן המס ימס.

(סה"מ תשט"ז עמ' קנט, קס)

"דאמר רב מתיבתא בגן עדן"

כללות הענין דג"ע קשור עם לימוד התורה – כי קיום המצוות שייך רק בעוה"ז ולא בג"ע, משא"כ לימוד התורה שייך גם בג"ע, כפי שמצינו שיש מתיבתא דרקיעא, מתיבתא דשמיא, מתיבתא דקוב"ה וכו'.

(התוועדויות תשמ"ב ח"א עמ' 389)

"ועל נפש האלהית שבו נאמר נשמה שנתת בי טהורה היא שנתת בי דייקא מכלל שהאדם עצמו איננו הנשמה הטהורה"

הנה בנשמת האדם כתוב נשמה שנתת בי טהורה היא, שהיא בבחינת טהורה, ולמעלה יותר, כפי שהיא בבחינת נתת, ולמעלה יותר, שנש"י עלו במחשבה, והיינו במחשבה הקדומה דא"ק, ושם גופא הם בבחינה עליונה שבמחשבה, שזהו הדיוק עלו במחשבה.

(סה"מ תשי"ח עמ' רפד)

ישראל הם מבחינת אצילות, כמאמר כל נשמתא ונשמתא קיימא בדיוקנאה קמי מלכא קדישא, דמלכא קדישא הוא בחינת ז"א דאצילות, סוף עולמות הא"ס, וכאו"א מישראל, גם הפחות שבפחותים, אומר נשמה שנתת בי טהורה היא, וישראל נקראו בשם יונתי, וכתוב בהו קומי לך, לשרשך ומקורך וכו'.

(סה"מ תשי"ח עמ' רצז)

אך הענין הוא, דהנה אנו אומרים נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי, אתה בראתה קאי על הנשמה כמו שהיא בבחינת בריאה, התחלת המציאות, וטהורה היא קאי על הנשמה כמו שהיא למעלה מבחינת בראתה, היינו שאינה בבחינת מציאות עדיין, וזהו"ע הטהרה, שלא זו בלבד שאין בה לכלוך, אלא שאינה שייכת לכלוך כלל. וכמו שמצינו גבי סכך, שלא מספיק מה שלא קיבל טומאה בפועל, אלא צריך להיות באופן שאינו ראוי כלל לקבל טומאה. וכמו"כ הוא הפירוש דטהורה היא, שאי אפשר ולא שייך כלל שיהיה בה איזה לכלוך. וקאי על בחינת הנשמה כפי שלא באה עדיין לכלל מציאות, והיינו, דכאשר הנשמה היא בבריאה הרי היא בבחינת אפשרות המציאות, והרי ענין המציאות מסתיר על בחינת כעצם השמים לטהר, אל כאשר הנשמה היא בבחינת טהורה היא, אין בה גם אפשרות לענין של מציאות.

(סה"מ תשי"ט עמ' לא)

עלונים אלו אי"ה יאוגדו לכדי ספר עם סיומו של מחזור לימוד השיעור היומי בתניא.
הערות והארות ותיקוני שגיאות הדפוס, יתקבלו בברכה.

בסייעתא דשמיא יצא לאור
ספר "ביאורים בספר התניא"
הכולל ביאורים והעשרת ההתבוננות בספר התניא
ערוכים מכתבי כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
כרכים א, ב – מחזור ראשון
כרכים ג, ד – מחזור שני
כרך ה-לקוטי אמרים מחזור שלישי
להזמנות: 0527155039

יחי אצוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לקבלת העלון ישירות לדוא"ל: A770@012.net.il